

"ПРОТИСТОЯННЯ - ЦЕ ШЛЯХ В НІ КУДИ"

Виступ Президента України Леоніда КУЧМИ
на зустрічі з представниками релігійних організацій
29 липня 1994 року

Держава всебічно сприятиме утвердженню спокою в релігійному середовищі, недопущенню появи нових вогнищ напруженості між віруючими. Особливо шляхом їх штучного педалювання та програмування.

Неприпустимим є втручання деяких народних депутатів у церковні справи. Якщо оцінка їх - у компетенції відповідних Рад, то спроби впливу на релігійне життя, розпалювання релігійної ворожнечі з боку громадсько-політичних формувань та окремих громадян нами будуть рішуче попереджуватися. Сумніву в цьому у вас не повинно бути.

В останні роки відбувався бурхливий процес перерозподілу сфер впливу церков, з'явилися тисячі нових громад віруючих. Сьогодні кількість релігійних організацій значно перевищує можливості забезпечення їх будівлями та іншим культовим майном. Скажімо, за останній період виникло 4 тисячі громад, а будується всього 1,5 тисячі храмів. Звісно, що за такої ситуації розраховувати на абсолютну безконфліктність - наївна мрія. Проте і миритися з тим, що конфлікти сьогодні тривають у понад 600 населених пунктів, не можна.

Знаючи скрутне становище 2 церков, ми будемо сприяти у вирішенні їх матеріальних проблем, зокрема у питаннях оренди, плати за комунальні послуги, виділенні земельних ділянок під будівництво культових. Шановні керівники релігійних організацій, щирісердно вітаю вас!

Вчора православні України і усього світу шанували пам'ять рівноапостольського князя Володимира, завдячуючи йому християнство утвердилось на східнослов'янських землях, стало важливим елементом єднання слов'янських народів.

На превеликий жаль, реальність така, що не дозволяє надавати велику увагу святковостям, а вимагає робочого настрою. І мету зустрічі я бачаю в тому, щоб обмінятися з вами думками щодо економічної та соціально-політичної ситуації в Україні, познайомити вас з планами першочергових дій Президента, обговорити роль і місце церков в їх реалізації.

Важко підібрати слова для адекватної оцінки того, що відбувається в Україні, визначення її як держави. Економіка не межі колапсу. Господарству просто розітнули судини. Політика "заїла" економіку. Спотворені економічні відносини, соціальна нестабільність та аморфність влади зародили правове і моральне безмежжя, підштовхують суспільство до духовної катастрофи. Злочинність править бал.

Аморальність перетворюється на правило, шахрайство і облуда - на звичку, цинізм - на гідність.

Відбуваються заходи по оздоровленню обстановки в суспільстві, боротьбі зі злочинністю та корупцією. І ми будемо починати з державних установ, де хабарництво і корупція часто стали невід'ємними атрибутами.

Хочу наголосити, що Указ Президента "Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю" не означає політичну кампанію. Це політика всерйоз і надовго, до наведення порядку у нашому домі. Хоча з'явилися і критики окремих статей Указу. Правда, невідомо, де вони були раніше.

Чесним людям боятися нічого. Підтримка населення та перші результати виконання Указу підтверджують правильність курсу.

Ми маємо надто мало часу та обмежене поле маневру для стабілізації економіки і насамперед - фінансової сфери. Інакше чергова хвиля обвальної гіперінфляції може "накрити" нас. Спад виробництва вже і так сягає 40 відсотків на місяць. Якщо найближчим часом його не призупинити, у промисловості розпочнуться незворотні процеси.

Якщо раніше можна було "виїхати" за рахунок села, то сьогодні і сільське господарство в надзвичайно скрутному становищі і значною мірою тримається на самовідданості сільських трудівників. Хоча на сьогодні врожай зібрано на половині площ пшениці закуплено вдвічі менше, ніж за аналогічний період минулого року. Вперше за останні 5 років ми можемо відчувати проблему зерна для хліба, не кажучи вже про фуражне зерно.

На економічну ситуацію накладаються безвідповідальність на різних поверхах влади, відсутність чіткої системи управління економікою, виконавчої влади в цілому.

Зрозуміло, що похідними від економіки є політична стабільність, соціальне і духовне самопочуття народу. Одночасно вони і необхідна передумова для реформ. І забезпечити, істотно "приростити" підтримку зусиль держави на усіх цих напрямках могли б церкви та віруючі. Як і завжди, в періоди випробувань країна і народ мають розраховувати на носіїв їх духовності.

Адже нам треба відродити мораль і ствердити людську гідність. Не втратити наше майбутнє - молодь і не загубити дітей.

Словом і ділом підтримати тих, хто все життя віддав роботі, а нині переживає скруту, а то і йде з життя без останніх

людських почесей. Вселити віру і надію в тих, хто чесно живе і працює, тримає на своїх плечах державу. Остаточо не відштовхнути і не озлобити тих, хто з різних причин оступився.

Словом Божим донести до всіх і кожного, щр лише через мир і злагоду, терпіння, взаємні поступки, самопожертву й працю ми можемо вижити та ствердитись як держава і народ. Будь-який конфлікт, будь-яке протистояння - це шлях в нікуди, це катастрофа не лише і не стільки для держави, а для кожної сім'ї та людини. Бо держава - це насамперед люди, мораль, звичаї, весь спосіб життя загалом. Якщо цього немає, то, на мій погляд, немає й держави у повному розумінні цього слова.

Щодо політики держави відносно церковного життя, то вона буде базуватися виключно на визнаних принципах міжнародної практики і відповідних законах України. У цьому зв'язку нас не можуть не турбувати міжцерковні стосунки. Якщо навіть зважати на те, щр церкви - це зріз суспільства, рівень конфліктності тут значно переважає рівень загальносуспільної напруженості.

Втягування релігійних діячів та конфесій у колотнечу між собою шкодить їх пастирській місії. Особливо прикро, щр розмежування збуджує регіони, подекуди проходить навіть через сім'ї, вироджується у політичні та соціальні конфлікти. Значну роль в усьому цьому відіграють деякі політичні формування та політики.

На жаль, теоретичне осмислення старих та новітніх конфліктів не доповнюється відпрацьованими механізмами їх вирішення.

А тому практично жодна із спроб розв'язання міжцерковних протиріч не введена до кінця. Проголошувані починання та ініціативи переважно залишаються мертвонародженими. Варто було б повернутися до ідеї чотиристоронніх зустрічей по врегулюванню православно-греко-католицьких суперечностей на Заході України, налагодження контактів між православними, роботи Міжцерковного християнського консультативного комітету та інших форм спілкування.

Головне - йти назустріч один одному, робити спільні кроки до взаєморозуміння, переводити суперечності в русло цивілізованого діалогу. Вважаю, щр всі ми повинні виходити з того, щр релігійної ворожнечі в Україні не повинно бути.

Нам не хотілось би нарощувати посередницькі функції держави, робити її своєрідним арбітром між церквами та конфесіями. Рада ж у справах релігій при Кабінеті Міністрів нерідко ставала каталізатором конфліктів та непорозумінь між віруючими. А тому висловлювалися аргументовані пропозиції щрдо її ліквідації. Ми пішли на це і на серйозне реформування структур, які представлятимуть державу у сфері церковного життя. Можливі й інші пропозиції у цьому плані. Але для нас важлива не форма, а зміст діяльності, яку б забезпечували професійні кадри з позицій виключно закону, причому одного для всіх.

споруд тощр. Водночас хочу, щрб і з вашого боку були відповідні кроки, щрб конфлікти не доводилось вирішувати з допомогою Карного кодексу. Ми це вже проходили. Як Президент, я буду все робити для цивілізованого розв'язання цих питань.

На мою думку, нам активніше слід діяти у відповідності з поправками до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації", які покликані регулювати зовнішні впливи на церковне середовище в Україні. Це дасть можливість запобігти порушенню природного балансу, щр склався у нас між релігійними організаціями.

В той же час треба серйозно працювати над уточненням та розвитком законодавства. Наприклад, доповнення до статті 17 Закону кожен може зрозуміти, як Бог на душу покладе. Звідси - і джерело конфліктів. Лише минулого року було розглянуто 136 цивільних справ на рішення державних органів щрдо культових будівель.

Гадаю, щр ініціатива тут повинна йти і від вас, церковних діячів. А завдання держави - забезпечити беззастережне виконання законодавства, уніфікацію процедури його застосування в державі загалом в кожному її регіоні. Усі релігійні організації рівні перед законом, і держава має забезпечити рівне ставлення до них.

Не втручаючись у канонічну сторону справи, ми будемо сприяти утвердженню у релігійному середовищі злагоди та спокою, забезпеченню нормальних умов для діяльності усіх церков.

Сподіваюсь на ваше розуміння непростих проблем, щр постали перед Україною. Розраховую на вашу підтримку і конструктивну співпрацю. Адже мета в нас одна - Україна, щрстя і процвітання її народу.

Запрошую вас до відвертої розмови, дякую за увагу.

Урядовий кур'єр. - 1994. - 4 серпня. - С. 3.